

Največja fašistična križarka potopljena

Admiral general Mole skuša odrezati mesto Bilbao od morja. Velešile sodelujejo pri evakuaciji civilistov iz oblaganega mesta. Anglija križarja fašistične napade na mesta in vasi v provinci Baski in pobijanje prebivalcev

Admiral de Luz, Francija, 3. maja. — Poročilo iz Bilbaoja, nekdanjega pristanišnega mesta, pravi, da je fašistična armada pod poveljstvom generala Mole prodira skozi zadnjo obrambo črto vladnih čet in se približuje Bilbaoju. Od tu bo prodirala dalje proti Bilbaoju. Vести naglašajo, da to fašistična armada tvori Italijani.

General Francisco Franco, vrhovni poveljnik uporniške armade, je včeraj poslal oster protest k Britaniji, ker sodeluje pri evakuaciji civilnih prebivalcev Bilbaoja. V protestu poudarja, da je ta akcija kršenje neopredeljenega dogovora, ki preprečuje zunanje vmešavanje v špansko civilno vojno. Okupacija mesta je cilj fašistične vojske, zato ne bi smela nobena neovrednotena država sodelovati v izpraznitvi Bilbaoja.

Angelskih virov je prišlo poročilo, da bo London ignoriral Francojev protest. Na krovih anklah tovornih parnikov se nahajajo tisoč španskih žen in otrok, ki so se odrinili proti Francovi armadi, ki se približuje mestu. Angleske bojne ladje so se postavile v bližini obrežja, kjer bodo begunci dočeli pomoč. Angleske bojne ladje so se postavile v bližini obrežja, kjer bodo begunci dočeli pomoč.

Admiral de Luz, Francija, 1. maja. — Na bojni letali so včeraj izstrelili dve bombe na uporniško bojišče v Bilbaoju. Bombe so padle na središče ladje in je kmalu izbruhnila požar. V bližini obrežja so se postavile ladje, ki so se pripravile na evakuacijo beguncov. Potopitev je bil velik udarec pomorski fašistični generalu Velasco, ki je hotel odrezati z blokado mesto od ostalega sveta.

Admiral de Luz, Francija, 1. maja. — Na bojni letali so poslali 32 bomb na pomoč baskijskim civilistom, ki so zasedli strelske jarkove in se pripravili na odboj. V bližini obrežja so se postavile ladje, ki so se pripravile na evakuacijo beguncov. Potopitev je bil velik udarec pomorski fašistični generalu Velasco, ki je hotel odrezati z blokado mesto od ostalega sveta.

Admiral de Luz, Francija, 1. maja. — Na bojni letali so poslali 32 bomb na pomoč baskijskim civilistom, ki so zasedli strelske jarkove in se pripravili na odboj. V bližini obrežja so se postavile ladje, ki so se pripravile na evakuacijo beguncov. Potopitev je bil velik udarec pomorski fašistični generalu Velasco, ki je hotel odrezati z blokado mesto od ostalega sveta.

Admiral de Luz, Francija, 1. maja. — Na bojni letali so poslali 32 bomb na pomoč baskijskim civilistom, ki so zasedli strelske jarkove in se pripravili na odboj. V bližini obrežja so se postavile ladje, ki so se pripravile na evakuacijo beguncov. Potopitev je bil velik udarec pomorski fašistični generalu Velasco, ki je hotel odrezati z blokado mesto od ostalega sveta.

Admiral de Luz, Francija, 1. maja. — Na bojni letali so poslali 32 bomb na pomoč baskijskim civilistom, ki so zasedli strelske jarkove in se pripravili na odboj. V bližini obrežja so se postavile ladje, ki so se pripravile na evakuacijo beguncov. Potopitev je bil velik udarec pomorski fašistični generalu Velasco, ki je hotel odrezati z blokado mesto od ostalega sveta.

Domače vesti

Zastrupil se je

Chicago, 3. maja. — Jože Potočnik, star 43 let in doma iz Kloštra pri Gradcu v Beli Krajini, je zadnje dni umrl za posledicami zastrupitve strupa. Potočnik, ki je stanoval na severni strani mesta, je bil rojen v Ameriki, toda starši so ga vzeli s seboj v stari kraj, ko mu je bilo 12 let in kasneje se je vrnil v Ameriko. Bil je član društva Danice in Modern Woodmen in tu zapuša ženo, dva majhna otroka, dva brata in dve sestre, v starem kraju pa starše in nadaljnja dva brata in dve sestre. Vzrok samomora je bila preobila pijača. — V predmestju Cicero je pred kratkim umrla Mary Poč, stara 59 let in doma iz Črnomlja v Beli Krajini. Zapuša dva sinova in hčer.

V bolnišnici

Benld, Ill. — V bolnišnici St. Francis leži težko bolna Rozalija Vidmar, žena Mike Vidmarja iz Gillespieja, članica društva 465 SNPJ.

Nov grob v Michiganu

Butte, Mont. — Tu bivačijo Anton Suštaršič je prejel vest o smrti svojega brata Franka Suštaršiča v Calumetu, Mich. Pokojnik je bil rojen v Gor. Lakotnici, fara Smihel pri Novem mestu, v Ameriki je živel 27 let in v starem kraju zapuša brata in dve sestre. — Stephen I. Suštaršič je 12. aprila odšel k pomorščakom in služil bo v San Diegu, Calif. Tony Suštaršič, njegov starejši brat, se je pa zaročil z miss Rose Crystal iz Billingsa, Mont. Poroka bo v kratkem.

Clevelandske vesti

Cleveland, 3. maja. — V bolnišnici je umrl Vincent Perušek, star 36 let in rojen tu. Bil je član društva 5 SNPJ in tu zapuša ženo, dva otroka, mater, šest bratov in dve sestre. — Te dni je prišla iz stare domovine Pavlina Burja na obisk k svojim staršem, ki so družina Jos. Plevnik.

Nov grob na zapadu

Pueblo, Colo. — Pred kratkim je tu umrl Tone Gornik — kot je bilo že poročano — član JS-KJ, toda pokopan je bil civilno, ker njegova sestra ni mogla plačati \$50 za pogreb kot je zahteval župnik Ciril Zupan.

Nov grob v Penni

Strabane, Pa. — Operaciji je podlegla Josephine Delost, roj. Sedmak, stara 48 let in doma iz Koritnice pri St. Petru na Krasu. V Ameriki je bila 26 let in tu zapuša moža in šest otrok, od katerih najmlajši je star 11 let; v Crested Buttu, Colo., zapuša brata, v starem kraju pa tri sestre. Bila je članica društva 138 SNPJ, dalje SZZ in KS-KJ. — V bolnišnici v Canonsburgu se nahaja Mary Zupančič, članica društva 138 SNPJ, ki je bila operirana na slepiču.

Ta ženska je bila tepena, ko je detroitska policija naskočila stavkarice v neki tobačni tovarni.

Kongres sprejel nevtralnostni zakon

Prepoved pošiljanja orožja v vojni zapletenim državam

Washington, D. C., 1. maja. — Obe kongresni zbornici sta sprejeli zakonski načrt permanentne nevtralnosti, ki daje veliko oblast predsedniku Združenih držav. V nižji je bil sprejet z veliko večino, v senatu pa z 41 proti 15 glasovom.

Načrt je bil takoj poslan predsedniku Rooseveltu v podpis. On se nahaja na počitnicah na svoji jahti v bližini tekaškega obrežja. Ta načrt bo nadomestil prejšnji nevtralnostni zakon, čigar veljavnost je pravkar potekla.

Zakon daje predsedniku veliko oblast. Dobil je vse, kar je zahteval. On lahko ustavi pošiljanje orožja in municije vsaki državi, ki se zaplete v vojno. Poleg tega prepoveduje posojila in kredite vojni državam in potovanja ameriškim državljanom na parnikih v vojni prizadete države.

Senator Vandenberg, republikanec iz Michigana, je pobijal provizije, ki dajejo skoro diktatorsko oblast predsedniku. Njegov argument je bil, da predsednik lahko zlorabi to oblast v zvezi z izvajanjem sankcij.

Senator Borah se tudi ne strinja z novim nevtralnostnim zakonom. Dejal je, da ne verjame, da bo ta zakon obvaroval Ameriko pred vmešavanjem v zunanje vojne, kadar bo ta zakon podvržen veliki preizkušnji. "Ko se bo vojna nevarnost pokazala pred našimi vrati, tedaj bomo morali upoštevati več stvari," je rekel Borah. "Predsednik Združenih držav je vrhovni poveljnik armade in mornarice in on ne bo mogel sam reševati perečih problemov, ki se pojavijo in se ticejo naše trgovine in zunanje politike."

Irski fašisti se bodo umaknili iz Španije

Dublin, Iraka, 1. maja. — Irski fašistična brigada, katero je mobiliziral general Owen O'Duffy in jo poslal v Španijo, kjer vodi "križarsko vojno proti komunizmu", se bo vrnila domov. Irski fašisti se bodo umaknili iz Španije. Irski fašistična brigada, katero je mobiliziral general Owen O'Duffy in jo poslal v Španijo, kjer vodi "križarsko vojno proti komunizmu", se bo vrnila domov.

Tri sestre, Bila je članica društva 138 SNPJ, dalje SZZ in KS-KJ. — V bolnišnici v Canonsburgu se nahaja Mary Zupančič, članica društva 138 SNPJ, ki je bila operirana na slepiču.

KATOLIKI SE PRAVLJAJO NA BOJ Z NACIJO

Casopisje kaže na veliko nemoralnost v samostanih

ARETACIJA NACIJEV NA POLJSKEM

Berlin, 1. maja. — Cesaro Orsenigo, papežev nuncij v Berlinu in škof Conrad von Preysing-Lichtenegg-Moos sta imela konferenco, na kateri sta razpravljala o metodah, ki bi bile najbolj uspešne v boju proti Hitlerjevi vladi in nacističnim časopisom, ki so pričeli s splošno gonjo proti katolikom v Nemčiji.

Cilj te kampanje v prvi vrsti je ustvaritev splošne mrznje do katolikov, njihovih ustanov in katoliških mladinskih organizacij. Katoliški veljaki se priključijo, da nacistični časopisje pretirava moralne prestopke, ki se dogajajo v nekaterih institucijah. Prikazuje jih v luči, kakor da so vse legla največje nemoralnosti, gnilobe in korupcije, da vzbudi splošen odpor proti katoliški cerkvi in njenim ustanovam, ki vse to tolerirajo.

Katoliški krogi v Nemčiji so silno vznemirjeni zaradi stalnih napadov v nacističnem tisku. Zdej je bilo naznanjeno, da se bodo vsi katoliški škofje sestali na posebni konferenci, na kateri bodo določili svojo bojno taktiko. Možno je tudi, da bodo skušali skleniti kompromis z nacistično vlado, ki naj bi ustavil srdite napade na nemške katolike v časopisju.

Nacistični listi so prinesli velike naslove na prvih straneh naših vestmi o poteku obravnav proti duhovnikom in menihom, ki so bili aretirani in obsojeni v zapor na obtožbe nemoralnosti. "Gnoj, zločini za samostanskimi vrati," in "Proč s krinkami, za katerimi se skrivajo seksualni zločini", kričijo naslovi v nacističnem tisku. Škofje so uverjeni, da Hitlerjeva vlada podpira hujškanje proti katolikom, a so brez moči. Listi objavljajo dolge kolone, v katerih razkrivajo nove škandale katoliških duhovnikov in lajkov. Obdolžujejo jih nemoralnosti in da so se zvezali s komunisti ter da skupno vodijo vojno proti nacističnemu režimu.

Tuchola, Poljska, 1. maja. — Policija je aretirala dvajset Nemcev na obtožbo kirjenja nacistične propagande na Poljskem. Ti so imeli tajne sestanke in pošiljali člane svoje organizacije v Nemčijo v vrhu vojaškega vebanja.

Veliko število družin bo izgubilo podporo

Chicago, 1. maja. — Okrog 11.200 izmed 80.000 družin v Chicagu, ki so na religijni listi, bo najbrž izgubilo podporo iz religijskega sklada. Religijni odbor je že odklonil aplikacije 2850 družin, ki so ponovno vprašale za podporo. Skupno število vloženih prošelj je 24.487, toda podpora bo še nadalje prejemal le nizek odstotek revežev, ki so se prijavili. Tako pravi Leo M. Lyons, načelnik mestnega religijskega odbora.

Avtna unija zmagala pri volitvah v Detroit

Detroit, Mich., 1. maja. — Delavci, uposleni v tovarnah Packard Motor Co., so se pri volitvah z veliko večino izrekli za avtno unijo kot svojo predstavniško pri kolektivnih pogajanjih z družbo. Unija je dobila 11.588 glasov, proti pa je bilo oddanih samo 2656 glasov. Volitve so se vršile v smislu Wagnerjevega zakona, ki garantira delavcem pravico organiziranja in kolektivnega pogajanja in pod nadzorstvom uradnikov federalnega delavskega razsodišča.

Policija straži tovarno v New Jerseyju

Governer pravi da ne bo trpel vandalizma

Trenton, N. J., 1. maja. — Oddelek 32 državnih policajev je zastražil tovarno Thermoid Co., v kateri je izbruhnila stavka. Policaje je poslal na pozorišče stavke governor Harold G. Hoffman, da enforira sodnijski odlok, ki prepoveduje piketiranje in da tako omogoči obnovitev obrata s stavkocazi.

Governer kriči, da so stavkarji vzeli zakon v svoje roke, zagnali pa jih je obdolžil vandalizma, katerega pa on ne bo toleriral. Po njegovi izjavi so oklic stavke izšli zunanji agitatorji in ti ne dovolijo delavcem, da bi se vrnili na delo.

William Garry, uradnik unije kavčurkarov delavcev, ki je oklicaval stavko, je obsodil governerjevo akcijo. Dejal je, da Hoffmanova policija opravlja stavkoločna dela, da zlomi stavko, to pa je kršenje Wagnerjevega delavskega zakona.

Okrog tristo stavkocazov je uposlenih v tovarni. Vsi so pod policijsko stražo in tudi stanujejo v tovarni. Governer je poslal državne policaje na pomoč kompaniji, ko je skupina okrog sto piketov obkolila tovarno.

Pokojninski sklad v Illinoisu prazen

Plačevanje podpore starim ljudem ustavljeno

Springfield, Ill., 1. maja. — Plačevanje pokojnine iz državnega penzijskega sklada je bilo začasno ustavljeno, ker je bila vsota, katero je federalna vlada prispevala v ta sklad, izčrpana, do čim država ni prispevala svojega deleža. Governer Horner je naznanil, da bo zahteval apropriacijo pol milijona dolarjev od državne zbornice. Zadevni načrt je bil že predložen.

Iz Washingtona ne bo prišel denar, dokler država ne prispeva svojega deleža v penzijski sklad. To je vzrok, da Horner zahteva od legislature vsoto pol milijona dolarjev. Starostna pokojnina stane državo več kot milijon dolarjev na mesec. Na penzijski listi je zdaj okrog 125.000 starih ljudi. Najvišja pokojnina, ki jo more dobiti stara oseba, ki je brez sredstev, je \$30 na mesec. Na podlagi zakona socialne zaščite prispeva federalna vlada polovico vsote, država pa drugo polovico.

26.000 avtobusnih delavcev v stavki v Londonu

London, 2. maja. — Nameščenci na avtobusnih linijah v Londonu, 26.000 po številu, je zastavkalo. Ta stavka, če ne bo hitro končana, bo velik udarec za ceremonije kronanja novega kralja, ki pridejo prihodnji teden.

Stavka filmskih delavcev v Hollywoodu

Hollywood, Calif., 2. maja. — Okrog 4000 mehanikov v filmskih streljih v Hollywoodu je včeraj zastavkalo. Vsi streljeji so prizadeti.

Stavka v 15 hotelih v San Franciscu

San Francisco, Cal., 2. maja. — Čez 3500 nameščenecv v petnajstih hotelih v San Franciscu je zastavkalo.

DRAMATIČEN BOJ ČEVljARSKIH DELAVCEV V MAINU

Delavske vrste solidne proti terorju državne vlade

SODNIK NA STRANI MOGOČNIH BOSSOV

Lewiston, Maine. — (FP) — Maine, edina država, ki se je pri zadnjih predsedniških volitvah izrekla za Landonia in Liberty li-go, zopet obrača pozornost deželne nase. Povod temu je dramatična stavka 6400 čevljarskih delavcev v 19 tovarnah v tem mestu in Auburnu, oziroma razbijanje stavke po sodišču in državni oboroženi sili.

"Nikdar v svojem življenju še nisem videl toliko solzavkega plina kakor zdaj", je oni dan rekel Powers Hapgood, ko je državna milica uprizorila pravi vojni napad na neoborožene stavkarje pred tovarni. Tudi država Maine ga najbrže še ni videla. Ves tovarniški okraj je bil zavrt v debel, siv oblak eksplozivnega plina.

In dasi je governer Barrow postregel delodajalcem z več kompanijami državne milice za razbijte stavke, in dasi je sodnik Harry Manser postavil Wagnerjev delavski zakon na glavo in postregel tovarnarjem z injunkcijo, so državne avtoritete s tem le še bolj sementirale stavkarske vrste in tudi javnost, ki je razen plutokracije vaa na njih strani. Stavkarji so v pretežni večini, 90 odstotkov, kanadsko-francoskega izvora in njih jezik, francosčina, se podučuje tudi v šolah.

Zadnja "naklonjenost" sodnika Manserja do stavkarjev je bila v tem, da jim je velikodušno dovolil vzdrževanje stavkovne kuhinje. Prej je namignil, da bo nasievanje stavkarjev po CIO toleriral le tedaj, ako prenehajo s shodi in stavkovnimi aktivnostmi, katere je bil že prej prepovedal z injunkcijo, ki pa je ostala le krpa papirja. Stavkarji so na ta namig takoj odgovorili z velikim shodom v mestni dvorani, katerega se je udeležilo 5000 oseb, ženske, ki upravljajo kuhinjo, so pa izjavile, ako hoče soldateska zapreti kuhinjo, tedaj se bo to zgodilo le s prelivanjem krvi.

Na strani stavkarjev je tudi mestni svet, ki jim je dovolil rabo mestnega avditorija za shode. Na velikem shodu je govoril tudi eden mestni odbornik. O sodnikovi injunkciji je Powers Hapgood, tajnik novoangliškega sveta CIO in direktor čevljarske kampanje, rekel na shodu, "da je v deželi večja postava kakor pa dekreti nekaterih posameznikov v državi Maine."

Zadnje dni so dobili na dvorišču neke tovarne tudi "bombe", nekaj kosov dinamita s pregovorjeno nitro, kar je očitno delo agentov provokaterjev, ki so v službi podjetnikov. To so običajni triki "openšparjev" v stavkah. "Bomb" so se poslužili za demoraliziranje stavkarskih vrst, toda ne bodo uspeli, ker je ta trik preveč očitno notranje, to je kompanijsko delo.

Sličnega trika se je poslužil sodnik Manser, ki je z injunkcijo skušal obrniti Wagnerjev delavski zakon — proti delavstvu. Enostavno ga je zavil po svoje in zaključil, da je stavka nelegalna, ker čevljarska unija ni pred oklicem iste ugotovila, ako ima večino delavcev na svoji strani. Ta tipično mainaki sodnik je šel še dalje in odredil, da se unija tudi s podjetniki ne more pogajati, dokler z glasovanjem ne ugotovi, ali ima večino na svoji strani.

Na podlagi teh modrih zaključkov (Dajle na 3. strani)

Vesti s Primorskega

NE KNJIGI O BALILAH

madžarskem neodvisnem
"Fuggetlen Ujsag", ki
v Cluju v Rumuniji, be-
ta le članek znanega ma-
ga časnika v Rumu-
niji.

edavno je izšla v italijanski
izdaji lepa knjiga "L'edu-
fasciste de la jeunesse en
v Italiji, brez dvoma s pro-
andističnim namenom, da bi
v Italiji, brez dvoma s pro-
andističnim namenom, da bi
v Italiji, brez dvoma s pro-
andističnim namenom, da bi

Kakršnokoli mnenje ima
fašističnem življenju, knji-
vendar smatraj za zanimi-
vendar smatraj za zanimi-
vendar smatraj za zanimi-
vendar smatraj za zanimi-

zase na primer nisem te-
zanja, da bi imela preti-
vojaška vzgoja mladine na-
dober učinek. Ta skupni
ki mesto humanega povsod-
ceira bojevitost in vzpodbu-
danjo generacijo k trdo-
nemu medsebojnemu nasto-
je, je popolnoma gotovo sad
sistema. Mi morda v naši
nosti nismo bili dečki tako
govalega nastopanja in v
poglavski dobi nismo znali
s puško in smo tudi brez
morali na dolgo, na koda lju-
do šole ni bila brezpolna
aproti našim profesorjem in
nem se je odkrivalo v nas
discipline, kakor v seda-
generaciji. Mesto militari-
nega nagnjenja se je izobli-
v nas več samostojnosti,
rše spoznavanje življenjskih
in bolj notranje spoštova-
nih človeških misli.

da pozabimo ponujajoče se
primerjave in varljive remi-
ne in se osvobodimo pred-
nosti, ki nas veže na dru-
lično naziranje, glejmo to
do neodvisno od lastne mi-
in ugotovimo, da je to,
tu producira fašistični si-
v resnici njegova krasna
nizacija, njegov delovni pro-
n, njegova fizična kultura,
ve razvedrilne vaje, dekl-
vzgoje, fašistična organiza-
vseučilišne mladine, dijaška
Littoriali, njegovi učni te-
politične priprave za mla-
vse to nam gotovo kaže v
in besedi obsežno in mogoče
in organizacijsko veliko-
nost. Brez dvoma je, da
vse to politične cilje in da
prvi vrsti rezultante onega
kega duha, ki ga Mussolini
krat proglasa za vodilno
v italijanske države.

da bi se tudi v meni okre-
pri obračanju vsake strani
vplivom te knjige priprav-
da, da bi verjel, da je to re-
nova življenska oblika, ka-
tahteva sedanja doba in za
pro moramo mi vsi stremeti.
bi morali tako zelo verjeti v
nje humanističnega sveta,
bi se odtegnili vplivu take
andistične knjige, kakšna
dandanes komaj lahko
ete v nas. Napredovanje v
pri velikih enot, kultus voja-
pokorščine danes tako omam-
tadi misleče glave, da tudi
bi bilo čudno, če bi res ver-
da je tako prav in da mora
biti in da je srečen in za-
nja vreden oni narod, kate-
u je bilo dano to vodstvo.

da meni se pri presoji poja-
vri vada vedno kot nezadržna
dejstvo, da sem manjšin-
cičev, in pri presoji kake-
ladnega sistema sem nava-
staviti vprašanje: ali vse to,
vidim ali slišim, pomeni isti
plov tudi manjšinskemu
leku kakor vladajočemu na-
e, če predpostavljamo, da po-
bi za njega res blagoslov, kar
veda ne bi upal trditi.

ri čitanju knjige "L'educa-
fasciste de la jeunesse en
je" je tudi to vibriralo v me-
kakšen vpliv ima ta novi
sistem na ote manjšin-
narode, ki prebivajo na o-
niji fašistične Italije po sili
vseh pogodb.

trati se dni je izšlo v založbi
manjšinske unije lige Društva

narodov 300 strani obsegajoče
delo v angleškem jeziku: "Life
and death Struggle of a National
Minority" (Boj na življenje in
smrt narodne manjšine). Pise-
dela je dr. Lavo Čermelj in knji-
ga je izšla v Ljubljani. Knjiga
zajema pretresljivi roman pol-
milijonske italijanske slovenske
manjšine, ki ga je preživela pod
fašističnim nasiljem do današ-
njega dne. V tej knjigi se bavi
posebno poglavje ravno s onimi
mladinskimi ustanovami, s pove-
ličevanjem katerih stopa franco-
ska izdaja italijanske vlade pred
svet.

To poglavje pripoveduje, da
delujeta predvsem na teh novih
ozemljih društvi Lega nazionale
in Italia Redenta. Obe imata ta
cilj, da odtegneta slovenske otro-
ke od vpliva doma še v onem pro-
stem času, ki jim preostaja po
šoli. Igra, telovadba, šport in
glasba so zbrale slovenske otro-
ke za raznaroditev. Balile odkri-
to priznavajo program italijani-
ziranja in "delajo iz slovenskih
otrok janičarje v doslovnem po-
menu besede." Balile učijo slo-
venske otroke, da s svojim te-
lesom in s svojo dušo služijo sa-
mo fašističnemu režimu. "Te o-
troke namenja za to — piše
knjiga — da bi bili sredstvo v roki
tlačiteljev slovenskega naroda
in jezika proti svojemu lastne-
mu rodu." Ne samo balila in
avantgardisti, temveč od l.
1935 deluje tudi organizacija Fi-
gli della Lupa (volčji mladiči),
ki vpreza samo tem organizaci-
jam vzgojo mladine in nobenega
druga mladinskega krožka,
društva, kulturne organizacije
ni, torej se ne more vršiti nobe-
na manjšinska vzgoja ali nad-
zorstvo, niti na verski podlagi.
Po zakonu je res vstop v to
organizacijo prost, toda do no-
bene prednosti, zaščite, stipen-
dije ali namestitve ne more priti
oni, ki ni bil njihov član. Naj-
večji pritisk razvijajo, da poseb-
no na novih ozemljih nemški in
slovenski otroci brezpogojno
vstopajo v balile, avantgarde
in v kroge volčjih mladičev. Ker
pa pozna fašistično pojmovanje
dije ali namestitve ne more priti
eno kulturo, je torej naloga teh
organizacij raznaroditev ostalih
narodov in kdor se temu protivi,
tega zadene stroga kazen. Javno
službo vršeč voditelj bi takoj iz-
gubil mesto, če bi odklonil poziv,
naj vpiše svoje otroke v fašis-
tične mladinske organizacije,
kjer pa jim gotovo iztrgajo iz
duše ljubezen do lastne narod-
nosti. Celo delavcem v rudnikih
živega srebra na jadranski oba-
li so zagrozili, da izgubijo kruh,
če njihovi otroci ne postanejo
balile. Toda četudi se najde ro-
ditelj, ki ugovarja proti vpisu,
odvlečejo otroke kljub temu v
balile. Poleg tega pa morajo
stroške za te organizacije pla-
čati starši v obliki ogromnih ob-
činskih taks. Knjiga slovenskega
pisatelja ganljivo opisuje, kako
vse te vzgojne oblike trgajo

manjšinske otroke od njihovega
jezika in narodne zavesti, kako
pulijo iz njih njihova slovenska
čustva, katerih roditelj niti ne
more nadomestiti, saj vendar
šola in te mladinske organizaci-
je, prav tako ureditev dnevnih
domov, absorbirajo ves otrokov
čas. Tako vzklika: "Slovenski o-
trok stalno joka pod trajno ne-
varnostjo: raznaroduje se, fašiz-
em ga požira in militarizirajo
ga. Potem ga silijo, da na abesin-
skem bojišču prelija kri za fašis-
tično Italijo!"

Če bi morda bila tudi v meni
fašistična nagnjenja, me po pre-
čitanju tega žalostnega poglavja
niti najlepše pohvalne vrste in
najkrasnejši fotografski posnet-
ki druge knjige ne bi mogli več
navdušiti. Zdel bi, če bi si na
primer manjšinski madžarski člo-
vek za en trenutek predstavil ono
izpremembo, ki bi recimo pri nas
nastopila v vzgoji vse madžarske
mladine, če bi fašistični sistem
tudi pri nas z istimi sredstvi
služil veri "En narod, en jezik,
ena kultura."

Ferdinand Hegedüs.

Značilen dogodek v Vidmu
Gorica, aprila 1937. — Neke-
ga jutra po veliki noči so bili v
Vidmu presenečeni z značilni-
mi letaki, ki so bili nalepljeni po
mestu, zlasti po prometnih uli-
cah in važnejših križiščih. Na
letakih je bila karikatura, ki je
predstavljala v ozadju
pa z veliko vrečo moke
na hrbtu, na kateri je stal na-
pis: "Proveniente dalla Jugosla-
via". Letaki so povzročili razne
komentarje in veliko razburje-
ne oblasti. Bile so izvršene za-
radi tega številne aretacije in
obširne preiskave, ki pa so osta-
le do danes brez uspeha.

Izpremembe slovenskih priimkov
in nov zakon o eksproprijacijah
Trst, aprila 1937. — Nov za-
kon o eksproprijacijah, ki je bil iz-
lan mesec dni pozneje, ko je bila
pogodba med Italijo in Jugosla-
vijo že sklenjena, dasi še ne pod-
pisana, je ostala v veljavi, tako
da sme proslula ustanova za a-
gerno prerogive Treh Benečij
(Ente di rinascita agraria) raz-
lastiti vse naše posestnike, celo
jugoslovanske državljane. Tudi
izpremembe slovenskih priimkov
dije kar dežujejo. Saj so samo
v mesecu januarju izpremenili
priimek več kot 2000 naših bra-
tov in sester proti njihovi volji.

Prisilna likvidacija hranilnice in
posojilnice v Šklednju
Trst, aprila, 1937. — Italijan-
ski uradni list "Gazzetta Uffici-
le" je v svoji številki z dne 16.
marca 1937 objavil dekret pre-
jednika vlade, s katerim se pre-
dčuje dovoljenje Hranilnici in
posojilnici v Šklednju pri Trstu
n se odreja likvidacija tega za-
voda.

Jože Boštjančič
V Smrjah pri Premu je umrl
Jože Boštjančič v visoki staro-
sti 85 let. Naj mu bo lahka do-
mača zemlja.

Ali ste naročili na dnevnik
Prosveto? Podpirajte svoj list!

Herndon pride po- novno pred sodišče?

Vrhovno sodišče vrnilo
zadevo državnemu
tribunalu
Washington. — (FP) — Prvič
po dolgih letih je zvezno vrhov-
no sodišče zopet odredilo pet
proti štirim, da veljajo v ustavi
zajamčene pravice tudi za disi-
dente. To se je zgodilo v slučaju
mladega zamorca Angela Hern-
dona, ki je bil pred več leti obso-
jen v Georgiji na 18-20 let ječe
v "chain gangu" na obtožbo, "da
je hujškal k upor." —
Večina vrhovnega sodišča pravi
v svojem odloku, da georgijs-
ki zakon iz leta 1871, na podlagi
katerega je bil Herndon obtožen,
"krši garancije svobodščin, ka-
tere vsebuje 14. amendment." Ni
pa definiralo pravic in svobodščin
posameznika; izjavilo je le, da
se meje z ozirom na svobodo go-
vora nejasne.

To je bil že tretji Herndonov
apel pred vrhovnim sodiščem;
prejšnja dva je zavrglo, sedaj pa
je razveljavilo obsodbo in slučaj
vrnilo georgijskemu vrhovnemu
sodišču s pripombo, naj ga uva-
žuje v "luči te odredbe". Zdaj je
odvisno od georgijskih oblasti,
ki lahko Herndona ponovno tira-
jo pred sodišče, kar pa je dvo-
mljivo. Herndon je bil aretiran
kot komunist leta 1932, ker je
organiziral zamorske in belopol-
tne brezposelne v skupno organi-
zacijo, kar je na jugu "ščuvanje
je k upor."

Firestone preizkuša
Wagnerjev zakon
Akron, O. — (FP) — Dvame-
sečna stavka pri Firestone Tire
& Rubber kompaniji, ki v Akro-
nu uposljuje 11.000 delavcev, je
bila zadnje dni končno poravna-
na. Bila bi lahko poravnana prve
dni, toda so pogajanja vselej pri-
šla na mrtvo točko. Na 21. aprila,
deset dni po odloku vrhovne-
ga sodišča o Wagnerjevem zakonu,
je Harvey Firestone bil že pripravljen
podpisati pogodbo s
kavčukarsko unijo, toda je pogaj-
anje pretrgal po telefoničnem
razgovoru z bankirji v Wall
streetu. Newyorški bankirji ne
dominirajo samo to družbo, mar-
več tudi vse večje kavčukarske
kompanije s drugimi industrija-
mi vred.

Unija ni zahtevala nič druge-
ga kakor priznanje kot edina
predstavnica vseh delavcev v zvezi
s kolektivnim pogajanjem. To je
stoprocentno v skladu z Wagne-
rjevimi delavskim zakonom. Nikdo
ni ugovarjal, niti družba, da unija
nima na svoji strani
90% delavcev in bi pri vsakem
glasovanju zmagala z veliko ve-
čino.

Družba je bila pripravljena
priznati unijo kot predstavnico
pri kolektivnih pogajanjih le za
njene člane. Unija je odgovarjala,
da je pri reševanju spornih
zadev pripravljena govoriti le za
svoje člane in za one delavce, ki
se nanjo obrnejo. Toda pri skle-
panju pogodbe glede plač, delov-
nika in drugih pogojev, na pri-
mer starostnih pravic mora ona
govoriti v imenu vseh delavcev,
ker ne mara imeti konkurence s
strani kompanijske unije, špio-
nov in podobne navlake.

Predsednik unije United Rubber
Workers of America S. H. Dairymple
je po zadnjem pretrganju pogajanj
rekel, "da se unija
ne bo nikdar pridružila Fire-
stonu pri 'čizljanju' delavskih za-
ščit zakona" in da "United Rubber
Workers ni pripravljena iz-
vršiti samomor."

Uniozjem je v Akronu, bivši
"open-shoparski" trdnjavi, na raz-
boritev pohodu. Je dominantni
element, ki preveja vse ozračje.
Krajevna unija pri Goodyearje-
vi kompaniji posnema krajevo
unijo pri Goodrichu in gradi ve-
lik avditorij s 6000 sedeži — naj-
večjo unijsko dvorano v Ohio. To
je dokaz, da so kavčukarski de-
lavci uverjeni, da Akron tudi v
bodoče ostane center te indus-
trije in da so vse grožnje o preme-
stitvi obratov le wallstreetski bluff.

Pri American Hard Rubber

Co., ki je razmeroma majhno
podjetje, je unija s sedečo stav-
ko zadnje dni izvajala večjo
zmago. Stavka je nastala, ker je
družba "grizla" mezde, češ, da
delavci preveč zaslužijo. Zdaj je
pristala, da bo delavcem plače-
vala stare plače. Slednje bodo
modificirane le v slučaju, ako z
merjenjem dela (time study)
doženejo drugače. Kar je pri tem
važno, je to, da bo pri merjenju
dela ali časa sodelovala tudi uni-
ja, ki bo skupno s družbo dolo-
čala akordne plače.

Odmevi unijskega
razkola v Georgiji
Frakciji CIO in ADF za-
neseta boj na sodišče
Atlanta, Ga. — (FP) — Geo-
rgija je prva država, kjer je
prišlo do definitivnega razkola
in vrstah organiziranega delav-
stva. Do tega je prišlo na zadnji
konvenciji državne delavske fe-
deracije, ki se je takoj po otvori-
tvu razcepila na dve frakciji, ki
sta potem imeli vsaka svojo
konvencijo in izvolili vsaka svo-
je uradnike.

Ker si obe frakciji lastita ime
in z njim vred premoženje in sta-
tus državne delavske federacije,
bo o tem vprašanju skoraj goto-
vo odločalo sodišče.

Razkol je povzročil William
Green, ki je na konvencijo poslal
svojega zastopnika Francisja J.
Dillona z ukazom, naj odstavi
predsednika državne delavske
federacije A. S. Nanceja in dru-
ge uradnike, ki simpatizirajo s
CIO, ter prevzame konvencijo.
Nance je član tipografske unije,
ki je še vedno članica Ameriške
delavske federacije, in organiza-
tor CIO. Ker se on ni hotel po-
dati Dillonovi zahtevi po resig-
naciji, je slednji pozval kraftis-
te, naj zapuste konvencijo in
odidejo v bližnjo dvorano.

Dillonova skupina pravi, da je
imela večino delegatov na svoji
strani, Nancejeva pa, da so njeni
delegatje zastopali 68% članov,
ki so v preteklosti plačevali pri-
spevke državni delavski federa-
ciji. Regularna konvencija (Nan-
cejeve skupine) je tudi obsodila
"grožnje in teroriziranje" dele-
gatov s strani konservativnih in-
dijeteljev mednarodnih unij in za-
htevala "vzpostavitev demokra-
cije". Na drugi strani ceste pa je
Dillonova skupina zahtevala, da
se Lewis sestane na konferenci
z voditelji ADF.

CIO je zadnje tedne pričel z
veliko kampanjo tudi na jugu za
organiziranje tekatilne indus-
rije. Dillon je rekel, da bo tudi
njegova skupina pričela z veliko
kampanjo v tej industriji, kar
pomeni ustanovitev dualne uni-
je, oziroma sabotiranje Lewiso-
ve kampanje, ker "reakcionarni
voditelji ADF niso drugega spo-
sobni.

Dramatičen boj čevljar-
jev v Mainu
(Nadaljevanje s 1. strani.)
kov je prepovedal absolutno vse
stavkovne aktivnosti in namig-
nil, da bo ukazal zapreti celo
stavkovno kuhinjo. Radi igno-
riranja injunkcije je bilo več vo-
diteljev stavke aretiranih, med
njimi tudi Powers Hapgood, češ,
da — žalijo sodišče.

V uradu federalnega delav-
skega odbora v Washingtonu se
niso malo čudili tej sodnikovi
"modrosti". Hapgood je rekel po
povratku iz Washingtona, kjer
je o injunkciji konferiral z Lewi-
som in člani delavskega odbora,
da so mu slednji povedali, da je
injunkcija "popolnoma v nesog-
lasju s federalnim delavskim
zakonom; v njem ni nikjer re-
čeno, da se mora unija najprvo
približati delodajalcu predno o-
kličje stavko, in zakon tudi ne
prepoveduje stavk." Isti viri so
mu povedali, da se vsaka unija
lahko pogaja z delodajalcem, če
ima večino med delavci na svoji
strani ali ne; v zakonu tudi ni
nikjer zapisano, da mora ime-
ti večino predno se lahko pogaja.

Čevljarska unija CIO pravi,
da zastopa 4500 izmed 6400 de-
lavcev. Lewiston je notorična
antlunjska trdnjava. Vsi izgle-
di pa so, da bo s to stavko zdro-
bljena, čeprav podjetniki pravi-
jo, "da ne marajo nobene unije
tukaj." Podali so se že toliko,
da so pristali na pogajanje.

Spomenik iz mavca v Barceloni, ki predstavlja vojaka španske ljudske armade.

Četrtna ameriškega prebivalstva v šoli

Iz statističnega pregleda, ki
ga je ravnar izdal vzgojni ur-
ad departmeta za notranje
stvari, je razvidno, da je v šol-
skem letu 1933-34 več ko 30-
600.000 učencev polnočasno po-
hajalo podnevne šole. Dodatno
so isti in tudi drugi v skupnem
številu 421.865 oseb pohajali po-
letne šole, dočim je bilo 932.000
učencev vpisanih v večerne šole,
273.500 v delnočasne in nada-
ljevalne tečaje ljudskih šol in
254.000 v izredne vseučilišne in
dopolne tečaje. Po stopnji vzgo-
je je 23.262.000 oseb bilo v ljud-
skih šolah, 6.097.000 v srednjih
šolah in 1.055.000 v višjih šolah.
Približno 89 odstotkov učencev
je bilo v šolah pod javno kon-
trollo in 11 odstotkov v privat-
nih šolah.

Vzlic tem imponirajočim po-
datkom je povprečni Amerika-
nec dovršil le osnovne šolske te-
čaje. Valed večjega števila di-
jakov pa, ki pohajajo srednje in
visoke šole, se prosvetna površi-
na Združenih držav stalno dviga.
Dandanes je 5.273.000 oseb ozi-
roma 7.8 odstotkov vseh oseb v
Združenih državah v starosti
čez 21 let dovršilo visoke šole ali
dobil kak visokošolski poduk.
5.153.000 oziroma 6.8 je dovršilo
srednje šole in dodatno 14.285-
000 oziroma 19 odstotkov je do-
bilo kak srednješolski poduk. O-
stali, izvenzem 3.675.000 nepis-
mencev (4.9 odstotkov vsa pre-
bivalstva), je bilo v osnov-
nih šolah vsaj nekoliko razre-
dov.

Vsakemu učencu v ameriških
šolah odgovarja investicija pri-
bližno \$400 v šolski lastnini. Ce-
ni se, da skupna vrednost šolske
lastnine v Združenih državah,
vključno volila, znaša 12.050 mil-
ionov dolarjev.—FLIS.

Otroško delo in ob-
vezni šolski zakoni
Toliko zagovorniki kolikor na-
sprotniki predlagane spremem-
be k federalni ustavi, ki bi kon-
gresu podelila pravico regulirati
ali prepovedati otroško delo, se
sklicujejo na obstoječe državne
zakone o šolski obveznosti mla-
doletnikov. Oni, ki zagovarjajo
amendment, poudarjajo popolno
nezadostnost državnih zakonov,
nasprotniki amendmenta pa na-
glašajo, da države same morejo
odpraviti otroško delo, ako le po-
strijto svoje določbe o šolski ob-
veznosti.

Dandanes ima vsaka država
kak zakon, ki določa polnočasno
šolsko obveznost za mladoletni-
ke do gotove starosti. So pa tudi
dovoljene izjeme v vsaki drža-
vi. V državah Georgiji, North
Carolini in South Carolini je ma-
ksimalna starost, do katere mo-
ra otrok pohajati šolo (ako ni
izvzet valed dela ali drugega za-
konitega razloga), samo 14 let.
V državi Virginiji je maksimal-
na starost določena na 15. leto
starosti. V 30 državah in dis-
triktu Columbij traja šolska ob-

Pohajanje nadaljevalne šole se ob raznih okoliščinah in izjemah zahteva do 16. leta in drugih 7 državah traja do 18. leta.

Pohajanje nadaljevalne šole se
ob raznih okoliščinah in izjemah
zahteva do 16. leta v 14 državah,
do 17. leta v dveh državah in do
18. leta v 10 državah. V 21 dr-
žavah pa ni sploh nikake določ-
be o obveznem pohajanju nada-
ljevalne šole za nekoliko ur na
teden.

Kar se tiče zaposlitvenih apričeval
za otroke pod 16. letom,
brez katerih otrok ne sme biti
zaposlen in ki se izdajajo po
zdravniškem pregledu, so taka
apricevala predpisana v 44 dr-
žavah. Stiri države sploh ne iz-
dajajo nikakih zaposlitvenih
apriceval za otroke pod to sta-
rostjo. V 12 državah morajo
tudi mladoletniki v starosti med
16. in 18. letom imeti taka apričevala;
v 29 državah pa mladina
v tej starosti ne potrebuje ni-
kakih apriceval za delo.

Predlagani amendment k usta-
vi bi pooblastil kongres, "da sme
omejiti, regulirati ali prepove-
dati delo oseb pod starostjo 18
let". Osemindvajset držav je že
odobrilo ta amendment. Ratifi-
kacija še osmih držav je potrebna,
da postane ta amendment del
ameriške ustave.—FLIS.

Unija bo nadaljeva-
la pri Hearsheyju
Hearshey, Pa. — Unija Uni-
ted Chocolate Workers of Ame-
rica je naznanila, da se po ne-
davnem porazu pri tovarniških
volitvah ne bo umaknila od tu-
kaj, marveč bo nadaljevala z or-
ganizatorično kampanjo. Volit-
ve so se vršile v abnormnih
razmerah, ko so bili delavci še
pod vplivom vigilantnega terro-
ra, a katerim je kompanija za-
dušila sedečo stavko in nahuj-
skala večino delavcev proti uni-
ji. Pri volitvah je "Klub lojal-
nih delavcev" dobil 1542 glasov,
unija UCWA pa 781. Pred vo-
litvami je družba prišla delav-
ce na podpis "yellow dog" lojal-
nosti pod grožnjo izgube dela.

Časnikarska u n i j a
zmagala v New Yorku
New York. — V stavki ured-
niškega štaba, 68 po številu, pri
Long Island Pressu je časnikar-
ska unija tisti, ki se zdaj smeje.
Lastnik treh predmestnih listov
S. I. Newhouse, ki je po par ted-
nih stavke pristal na arbitražo,
a je potem odklonil njene zak-
ljučke, ker so bili v prid unije,
se je končno podal na pritisk
newyorškega župana La Guardia.
Časnikarji so dobili 40-urni ted-
nik po pet dni, unijsko delavni-
co, odslovitveno plačo do 14 ted-
nov za časnikarje z desetletno
službo, plačane počitnice in mi-
nimalno plačo \$50 na teden za
časnikarje s triletno izkušnjo.

Nova zmaga tehs-
tilne unije v R. I.
Providence, R. I. — Tekstilni
kampanjski odbor pod vodstvom
Sidneyja Hillmana beleži novo
zmago, ko se je podala American
Silk Spinning Co. in zaključila
stavko 1200 delavcev s priznan-
jem unije, 10% zvišanjem plače
in skrajšanjem tednika na 40 ur,

Notranjstvena velike pivovarne v Moskvi, glavnem mestu Sovjetske unije.

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s epilogom — Poslovenil Vladimir Levstik

"Skandala, ki se je tu zgodil, smo vsi krivi!" je rekel strastno, "a tega se vendarle nisem nadejal, ko sem prišel semkaj, čeprav sem dobro vedel, s kom imam posla... To je treba takoj končati! Verjemite mi, velečastni, da nisem točno poznal vseh podrobnosti, ki so prišle tukaj na dan; nisem jim hotel verjeti in šele zdaj slihim prvikrat... Oče je ljubosumen na sina zaradi ženske slabega vedenja, pa se sam dogovarja s tem bitjem, kako bi spravil sina v zapor... In v taki družbi, vidite, sem bil pri moran priti semkaj... Prevarjen sem, vpricho vas vseh izjavim, da nisem manj prevarjen od drugih..."

"Dmitrij Fjodorovič!" je zdajci zavpil Fjodor Pavlovič z glasom, ki skoro ni bil več njegov, "če bi le ne bili moj sin, še to minuto bi vas pozval na dvoboj... na pištole, na tri korake razdalje... čez rutico, čez rutico!" je končal, teptaje z obema nogama.

Stari lažnivi, ki so vse svoje življenje igrali komedijo, imajo vendarle trenutja, ko jih vloga dotorej zanese, da kar zares trepečejo in plačajo od razburjenja ne glede na to, da bi lahko še tisti mah (ali najdelj sekundo pozneje) šepnili sami sebi: "Saj vendar lažeš, ne-sramnej stari, saj si vendar tudi zdajle komedijant, vžlic vsej svoji 'sveti' jezi in 'svetemu' trenutku gneva."

Dmitrij Fjodorovič je strašno mrko in z neizrekljivim zaničevanjem pogledal očeta.

"Mislim sem... mislim sem..." je izpregovoril nekam tiho in obrzdano, "da pridem z angelom svoje duše, s svojo nevesto v domači kraj, da ga bom negoval na stare dni, pa vidim samo razuzdanega pohotnega in podlega komedijanta!"

"Na dvoboj!" je spet zavpil smešni stari, da mu je kar glasu nestajalo in mu je pri vsaki besedi alina škropila iz ust. "Vi pa, Pjotr Aleksandrovič Miusov, vedite, gospod, da nemara v vsem vašem rodu ni bilo bolj vzvišene in poštene — slišate, poštene ženske, kakor je ta, ki ste se jo pravkar drznili imenovati bitje! In vi, Dmitrij Fjodorovič, ste zaradi tega 'bitja' zapustili svojo nevesto in ste po tem takem sami izprevideli, da tudi vaša nevesta ni vredna njenega podplata — evo takšno bitje je to!"

"Sramota!" se je zdajci iztrgalo očetu Josifu.

"Sramota in žalost!" je mahoma vzkliknil s svojim otroškim, od razburjenja drhtečim glasom Kaganov, ker je ves čas molčal.

"Čemu živiti tak človek!" je gluho zarohnel Dmitrij Fjodorovič, skoro že iz uma od gneva, ter nekam sila visoko dvignil ramena, tako da se je kar zgrbil od tega. "Ne, povejte mi, ali mu sme biti še dovoljeno, da sramoti zemljo, ko hodi po njej!" se je ozrl po vseh na okoli, z roko kačoz na starega. Govoril je počasi in odmerjeno.

"Ali ga slišate, menih, ali slišate očetomorilca?" je planil Fjodor Pavlovič nad očeta Josifa. "Evo vam odgovora na vašo 'sramoto'! Kaj je sramota? Nemara to 'bitje', ta 'ženska slabega vedenja', ki je sveteljša od vas samih, gospodje spokorni menih! Morda je v svoji mladosti padla, načeta po okolici, toda 'ljubila je veliko' in tisti, ki je veliko ljubila, je tudi Kristus odpustil..."

"Kristus ni odpustil zaradi take ljubezni..." je v nestrpnosti ušlo krotkemu očetu Josifu.

"Ne, zaradi take, prav zaradi te, menih, zaradi te! Vi se tu pokorite ob zelju in mislite, da ste pravičniki! Jelčnice jeste, po eno na dan, in mislite, da boste z jelčnicami Boga kupili!"

"Nemogoče, nemogoče!" se je začelo v celici z vseh strani.

Toda ves prizor, ki je bil postal že kar brezobrazen, se je končal na sila nepričakovan na-

čin. Starec se je iznenada vzdignil s svojega sedeža. Aljoša, ki je bil od strahu zanj in za vse ostale malone ves iz uma, se je vendarle posrečilo, da ga je podprl za roko. Starec je krenil proti Dmitriju Fjodoroviču, in ko je prišel tik do njega, se je spustil pred njim na kolena. Aljoša je že mislil, da se je zgrudil od nemoči, pa ni bilo tako. Kleče se je stavec s polnim, razločnim in svestim priklonom do nog poklonil Dmitriju Fjodoroviču in se celo s čelom dotaknil tal. Aljoša je tolikanj osupnil, da mu niti ni utegnil pomagati, ko je vstajal. Bled nasmešek mu je komaj vidno seval na ustnicah.

"Odpustite! Odpustite vsi!" je rekel, klanjaje se svojim gostom na vse strani.

Dmitrij Fjodorovič je stal nekaj trenutkov, kakor da je treščilo vanj; njemu poklon do tal — kaj je bilo to? Naposled je mahoma vzkliknil: "O Bog!" ter si zakril obraz z rokami in planil iz sobe. Za njim so kupoma udri val ostali gostje; v svoji zmedenosti se niso niti spomnili, da bi se bili poklonili domačinu in se poslovili od njega. Samo menih sta spet prišla po blagoslov.

"Kaj se neki tako globoko klanja? Ali je to kak simbol?" je poizkusil začeti Fjodor Pavlovič, ki se je bil kdo ve zakaj mahoma pomiril, čeprav se ni upal nikogar osebno ogovoriti. V tistem trenutku so stopali vsi skozi ogrado samotiščarja.

"Za blaznico in za blazneže ne odgovarjam," je takoj ogorčeno odvrnil Miusov, "a zato se otresem vaše družbe, Fjodor Pavlovič, in verujte mi, da za vselej. Kje je tisti prejšnji menih?"

A "tisti menih, to je, tisti, ki jih je malo preje vabil k igumanu na obed, jim ni dal črkati nase. Sprejel je goste baš tam, takoj, ko so stopili s pomola pred starčovo celico, prav kakor da jih je ves čas pričakoval.

"Bodite tako dobri, častiti oče, sporočite očetu igumanu moje globoko spoštovanje in opravčite mene osebno, Miusova, njegovemu visokočastju, ker zaradi nepričakovanih okoliščin, ki so nenadoma nastopile, vžlic svoji najiskrenejši želji nikakor ne morem sprejeti časti, da bi se udeležil njegovega kosila," je Pjotr Aleksandrovič togotno rekel menihu.

"A ta nepričakovana okolnost — to sem jaz!" je Fjodor Pavlovič očetu prestregel besedo. "Slišate, oče, Pjotr Aleksandrovič ne mara ostati z menoj, drugače bi se takoj odzval vabilu. Saj tudi podjetje, Pjotr Aleksandrovič, le izvolite iti k očetu igumanu — in dober tek vam želim! Vidite, da se umaknem jaz, ne vi. Doma, doma se najem, tukaj se čutim nezmožnega, Pjotr Aleksandrovič, moj ljubljivi sorodnik."

"Nisem vaš sorodnik in nikoli nisem bil, vi nizkotnež!"

"To sem rekel nalašč, da bi vas ugotovil, ker se izmikate sorodstvu, čeprav ste vendarle sorodnik, zvičajte se še tako, po svetnikih vam dokažem; pote, Ivan Fjodorovič, pokljem ko nje, kadar bo čas, ostani tudi ti, če hočeš. Vam, Pjotr Aleksandrovič, pa celo spodobnost veli, da greste zdaj k očetu igumanu, treba se je opravičiti za burke, ki sva jih tam uganjala..."

"Prav zares se odpeljete? Ali ne lažete?"

"Kako bi se upal, Pjotr Aleksandrovič, po tem, kar se je zgodilo. Zaletel sem se, opratite, gospoda, zaletel sem se! In mimo tega sem ves pretresen! Pa tudi sram me je. Nekateri, gospoda, ima srce Aleksandra Makedonskega, drugi pa srce psička Fidelke. Jaz imam srce psička Fidelke. Kar ustrašil sem se! Nu, kako naj grem po taki nepremišljenosti še na kosilo in goltam samostanske omake? Sram me je, ne morem, oprostite!"

(Dalje prihodajlj.)

tiš na sebi tople solne žarke, ko spet zagledaš nad sabo nebo, prostrano in neskončno večje od onega, ki si ga mogel objeti skozi zamreženo okno, vzdano v eno izmed štirih mračnih, obdajajočih te sten!

Dolgo se nisva videla, dragi moj dnevnik! Dolgo! Dva meseca.

Tisto, česar sem se tako bala, je vendarle prišlo. Racija. — Pa čemu bi ti pripovedovala o njej in o dogodkih, polnih ponižanja in trpljenja; čemu bi ti pripovedovala o neskončnem in umazanem otipavanju duše in telesa; čemu bi ti pripovedovala o zaporu, kjer je dan enak dnevu, da te ta neskončna enakomernost bolj ubija kot pomanjkanje svobode, — čemu, dragi dnevnik? Pregrenki so ti spomini, da bi ti mogla pripovedovati o njih!

Spet sem svobodna. Svobodna, z žigom sramote na sebi; — svobodna in izobčena.

Kam??

Službe ne morem in nočem iskati več. Prejšnji teden sem, se sicer namenila iti od stanovanja, če potrebujete morda kje inštruktorico svojim otrokom, — pa sem se slabo namerila.

"Ah! — Vi ste to! — Interesantno!" je vzkliknila gospa, kjer sem najprej potrkala, ko sem ji povedala ime in kaj želim.

— In zaprla mi je vrata. — Povsod me že poznajo. Nobenemu v mestu ni ostala skrita moja afera, ki so jo časopisi obelodanili pod naslovom: "Vzgojiteljica — prostitutka."

Preselila sem se na drugi konec mesta in se prijavila pod drugim imenom. To mi je bil edini izhod. — Tu me vsaj ne poznajo in nobeden ne kaže s prstom za mano. Imajo me za nezaposleno učiteljico.

— — — — — Še par dni bom morda vzdržala v svoji sobi, — — — — — potem me bo lakota prisilila na vrnitev v "Dubravo" in počasi bom pozabila, kakšen konec mi je namenila usoda: utopiti se v blatu, kamor sem padla. 6. septembra.

Večer za večerom, noč za nočjo. Zjutraj sem nepopisno trudna, zaspana, v glavi mi šumi in razbija, boljko me noge, večkrat mi je slabo. Vse se mi gnusi. — In to naj bo življenje?

Podnevi sanjam, se kesam, iščem rešitve iz teh grozot, — zvečer pozabim na vse. Otopim. Želim si uslug in plačujem jih. S svojim telesom. — Pravi mi sicer, da sem hladna in brezstrastna, — a čutim, da mi noči v "Dubravi" prehajajo v kri in da mi bodo počasi postale strast in potreba, brez katere ne bom mogla živeti.

23. septembra. Čemu spomini na preteklost, čemu načrti za bodočnost? Neumnost! Izbežavam jih — in srečnejša sem!

Dva pojma sem zamenjala: dan in noč. Kaj misli moja gospodinja o tem, ne vem. Me tudi ne briga.

V očeh mi tli in počasi raste

plamen strasti, naslade in poželenja po trenutkih, ko mi prestopajo misli in se mi zdi, da sem z njimi izginila tudi jaz; — po trenutkih, ki mi edini prinašajo popolno pozabo. Ne čudim se temu. Čez par desetletij bodo mogoče priznali užitke kot najboljše sredstvo za narkotiziranje spomina.

9. oktobra.

Včeraj si ti začel v "Dubravo". Čemu? Iz radovednosti — ali da izpopolniš moje ponižanje? — Dober si mi bil, — boljši in prijaznejši od vseh, ki sem jih srečala za rdečeprogastimi zastori in ki so se v neugodnostih krili za svojimi akademskimi naslovi in legitimacijami; — — — a nečesa gotovo ne veš: da je bila tvoja dobrota zame ponižanje, teže in globokejše od vsakega, ki sem ga kdaj občutila. Ne čudi se! Me, ki smo padle, nočemo in sovražimo vsako usmiljenje — amatramo ga za ponižanje in žalitev, ker nam obuja spomine in hrepenenje po preteklosti.

Na mnogo lepega si me spomnil. Zakaj? — Zakaj si mi spet udihnil dušo, mi vrnil vest in mi obudil spomine, da sem se nenadoma znašla sredi blata, iz katerega ni vrnitve; — — — zakaj me nisi rajši pustil, da bi ostala še naprej le stvar, brez duše in razuma, ki ji je dano, da se v njej umirja in stišavajo človeški nagoni in strasti? Zakaj?

Kaj je življenje? Nesmisel! — Živimo — in se prodajamo, da lahko živimo. Jaz, ti in mi vsi. Po poti hodimo, ki se vrača vase, ki se ne more nikdar končati, ker je zaključen krog. — Le izbranci ga smejo tu pa tam zapustiti. — Nekoč sem hotel izstopiti iz njega — in morda bi bila uspeša, da nisem izstopila sama. A tako — — —? Izključili so me iz univerze in družine in me potisnili v še ožji in še bolj popoln krog od tistega, v katerem sem živela do tedaj. Družba me je izpljunila; — — — nikdar več se nisem smela vrniti vanjo!

Majhni smo. Živimo — in se prodajamo, da lahko živimo, a nobeden izmed nas nimajo toliko moči, da bi raztrgal spono, ki ga vežejo na ta prokleti krog. Majhni smo in zmešani, kot je zmešana doba, ki v njej živimo in ki ji brezposeln, brezdomci, potepuhi, vlačuge, pokvarjeni otroci in izgubljeni intelektualci dajejo svojo pestrost in poseben čar.

Življenje je lepa čaša iz tankega, krhklega stekla, ki jo dan za dnem polnijo grenke kaplje trpljenja in ki jo vendar tako nežno skrivamo v svojih rokah. Ko pa je polna in ko bolečina v nas postane nevzdržna, takrat jo te roke, ki so jo prej branile, same zdrobijo. — — — Moja je že polna. Ti si jo napolnil. Zdrobila se bo. — Par tablet veronala — — — in zbogom svet, ki pravijo, da si lep, pravičen in usmiljen! — Iz Svobode.

Naročite Mladinski list, najboljše mesečnik za slovensko mladino!

Nova lokomotiva, prva svoje vrste, ki je bila zgrajena v sovjetski tovarni v Vorosilovgradu.

Nekega dne je prišel reporter velikega dunajskega dnevnika k Girardiju:

"Za vaš rojstni dan bi radi priobčili kaj zanimivega, res nenavadnega iz vašega življenja. Ali bi mi lahko kaj takega povedali?"

Girardi: "No, takoj vam povem nekaj prav zanimivega, nenavadnega. Nekoč sem se peljal s kolesom iz Ischla in sem iznenada srečal cesarjev voz. Prav tedaj pa se je eden izmed konj, ki so bili v vozu vpreženi, splasil. Hitro sem skočil s kolesa in ko-

nja ukrotil. Tedaj je stopil s sar z voza, me takoj spoznal, in gel v žep in mi izročil zlato v dar.

Potem se je odpeljal dalje. Ko je že izginil v daljavi, me uro odprl, in glejte, v njej je že vrezan napis: 'Mojemu rajcu lju Aleksandru Girardiju'."

Ali ste že naročili Prosveto Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? Ta edini dar trajne vrednosti, ki za mal denar lahko pošljete v domovino.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali načlano \$1.50 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri acementu \$1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, raz, da je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Čas listu Prosveta je:

Za Zdrnč. države in Kanado. \$6.00	Za Cicezo in Chicago je...\$7.50
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in..... 4.50
2 tednika in..... 8.00	2 tednika in..... 8.00
3 tednike in..... 12.00	3 tednike in..... 12.00
4 tednike in..... 16.00	4 tednike in..... 16.00
5 tednikov in..... niž	5 tednikov in..... 18.00

Za Evropo je.....\$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v planu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stne, tedaj mora upravništvo znifati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, čestitke, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, českem, nemškem, angleškem jeziku in drugo.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmjerne, unijsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWNDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vse ustrezne poštne

Vladimir Rijavec:

Predmestni hotel

(Nadaljevanje in konec.)

V šoli so me učili, da ni olikano jesti po cesti; — a mnogokrat se malo zmenim za one, ki se ozirajo za mano, se mi smejejo in delajo pripombe, kadar sredi ulice, razgibane od ljudi, vračajočih se z dela, drobim svoj kos kruha, da utešim glad, ki mi ga je zapustilo teče jutro in bomo opoldansko kosilo. — Saj nisem sama in edina, ki delam tako! Vse češče in češče srečujem ljudi, ki ne skrivajo trenutkov, ko so jim polna usta, ko jim zobje vneto drobljo in meljejo onih par drobtin, ki so jim jih poklonile usmiljene roke. Saj so srečni takrat! In zakaj naj bi skrivala svojo srečo?

18. maja.

Lačna sem, — lačna, lačna!

25. maja.

Otroka sta živa; vedno in vedno me izprašujeta o tem in o nem — in moram jima odgovorjati, čeprav s težavo. Strašno slabo mi je danes in trudna sem. Ko sem se zjutraj pogledala v zrcalo, sem se skoraj ustrašila

podobe, ki mi jo je pokazalo. Izpito, blede lice, — udrti oči, obrobene s temnimi kolobarji — — — Kako sem sploh mogla ostati v tisti prokleti hiši?!

Včeraj nisem večerjala. Niti za kruh nisem premogla. Tolažila sem se, da si bom utešila glad z ostanki, ki jih puščajo v menzi po mizah. Prav v kot sem se stisnila in čakala. — A druge so bile hitrejšje od mene; — vedno so bile prej pri mizi, na kateri je ostalo malo kruha ali prikuhe. — — — Starejša gospa se mi je približala in me vprašala, če hočem večerjati.

"Če hočem?" sem se morala zasmejati kljub lakoti in solzam, ki so mi stiskale grlo. Čemu me sploh vprašuje kaj takega?!

Naj grem z njo, mi je rekla. — Nisem pomišljala. Najrajši bi jo bila objela; — vse bi ji bila dala za tople večerjo. — Sledila sem ji v ozke predmestne ulice. Pred staro hišo z zastrtimi okni sva se ustavile.

"Tukaj!" je rekla gospa in me potisnila pred sabo v večji, kavarni podoban prostor, ki je bil poln veselih gostov. "Vasdi se k gospodinu in bodi prijazna z njimi! Naročili ti bodo večerjo in vse, kar si boš želela!"

— Tako torej! — Razumela sem, kam me je pripeljala, toda — — —

11. junija. Lakota je vendar močnejša od mene. Po tisti prvi noči sem se zaklela, da me predmestje ne bo več videlo, — a že par dni pozneje sem bila spet v "Dubravi". Ne morem drugače! Vsaj lačna nisem!

Ah, težko je. Prvi korak: izlet v predmestje, malo glaabe, malo šampanjca, prva noč. — Potem pride drugi, tretji, — brez vrnitve. — Kadar enkrat padeš, se ne vzdigneš zlepa. In ko se počasi znajdeš, ti tudi tako življenje ni več težko.

Večer za večerom, noč za nočjo. Ironija: dvojje mladih bitij, ki sta šele začeli živeti, ki se jima svet zdi še lep in rožnat, so mi poverili, da ustvarim iz njiju človeka. Meni so ju poverili, — meni, ki se moram v nočeh prodajati, da lahko živim! — Sram me je pred njima. Vsak njun pogled, ki ga čutim na sebi, me boli.

Vrata kaznilnice so se zaprla za mano. Spet sem svobodna. Kako lep in prijeten je občutek, ko si lahko do mile volje napolniš pljuča s svežim zrakom, ko začu-

Simbol ruske revolucije, ki bo postavljen v sovjetskem paviljonu na pariški razstavi.